

País lliure, democràcia de qualitat

Un “full de ruta” va més enllà d’un programa de govern. Tant en relació als objectius i estratègies com en relació als ritmes i aplicacions pràctiques. Tanmateix, quan els temps d’un procés polític es comprimeixen es donen clars paral·lelismes, congruències i juxtaposicions entre ambdós tipus de perspectives.

Després de l’acord entre CiU i ERC i davant dels reptes que el país encararà en els propers mesos –abans i després de les properes eleccions al Parlament–, l’establiment de prioritats programàtiques i l’aprovació dels pressupostos del 2015 semblen reptes més que assumibles per aquests dos partits. Ningú entendria que això significués un escull insuperable. Cal evitar el que Berkeley deia del que sovint fan els filòsofs: aixecar molta pols i a continuació queixar-se que no veuen res.

Es pot dir que els objectius que hauran d’afrontar en els propers mesos les institucions del país, principalment el govern de la Generalitat, el Parlament i els ajuntaments, amb el suport de partits i organitzacions socials, giren al voltant de tres blocs: 1) les estructures d’estat, 2) la qualitat democràtica, i 3) l’aposta per l’estat del benestar.

1. Estructures d’estat. En una democràcia liberal en què no hi ha ni hi haurà un acord amb l’Estat perquè els ciutadans de Catalunya es pronuncin sobre el seu futur polític, la proclamació de la independència –en cas que els partits que la defensen obtinguin majoria de representants en els propers eleccions al Parlament– requereix comptar amb unes estructures que la facin viable i garanteixin el funcionament de les institucions i els serveis que afecten la vida quotidiana dels ciutadans. La llista d’aquestes estructures inclou les següents matèries, entre d’altres: seguretat, Hisenda pròpia, política exterior, seguretat social, llei de transició del procés constituent, serveis d’aigua i energia, telecomunicacions, transports, infraestructures bàsiques (ports, aeroports, etc.), poder judicial, banc central, organismes reguladors i plans de repartiment d’actius i passius. Sobre totes aquestes matèries hi ha informes elaborats pel Consell de la Transició Nacional (CATN). Políticament cal que el Govern prioritzi decisions sobre aquestes estructures. Les cinc primeres que he esmentat són claus per a l’èxit del projecte.

2. Qualitat democràtica. Alguns objectius genèrics de futur: el desenvolupament dels drets i lliber-

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA, UPF

tats dels ciutadans, separació de poders, un poder judicial efectiu, la inclusió de procediments participatius, l’autonomia de les institucions dels poders econòmics, mesures a favor de la transparència i en contra de la corrupció i el frau fiscal. Són objectius que a vegades es juxtaposen però que no són coincidents. Els índexs de corrupció i frau fiscal de l’estat espanyol són molt més elevats que la mitjana europea, mentre que l’habitual manca de separació de poders reflecteix una concepció autoritària de la democràcia.

3. Estat del benestar. Es tracta d’un objectiu que crec que és perfectament acordable entre els tres partits favorables a la independència –juntament amb altres partits, com ICV-EUiA i PSC–. Reforçar i prioritzar les polítiques de sanitat, ensenyament, pensions i serveis socials està inclòs en les bases programàtiques de tots aquests partits. També de CiU. Cal combatre els diferents tipus de pobresa, el grau de desigualtats i l’exclusió social. Productivitat, eficiència econòmica i equitat social no són termes excloents o contradictoris. I formen part de la transversalitat factible del sistema de partits de Catalunya (a diferència d’altres contextos europeus).

Els britànics han constatat en diverses ocasions la inevitabilitat de canvis polítics quan les Constitucions i les lleis es fan obsoletes. David Hume ho diu de la situació jurídica “incomprensible” que va precedir l’enfrontament entre la monarquia i el Parlament a l’Anglaterra de mitjans del segle XVII. També el polític i historiador T.B. Macaulay, en el debat parlamentari de reforma constitucional (Re-

form Act, 1832), mantenia que la causa dels canvis és que mentre que “les nacions es mouen cap endavant, les Constitucions romanen immòbils”.

Catalunya viu un moment decisiu. Enfrontem l’oportunitat de fer un país no només més lliure sinó també més equitatiu, més democràtic i amb una clara projecció de futur. Sabem que la llibertat no s’esgota en les seves dimensions individuals. També inclou dimensions interactives que, en molts casos, actuen des de relacions desiguals de dependència i de poder. L’autonomia individual actua en xarxes de lluites pel reconeixement que tenen components culturals i socials. Un reconeixement que fa que els ciutadans passem inevitablement de la moralitat individual a l’eticitat col·lectiva.

La teoria política de les democràcies complexes s’ha refinat intel·lectualment molt en els darrers vint anys. I la política comparada dels models institucionals i territorials mostra conclusions clares sobre com incrementar la qualitat de les democràcies. El país disposa dels coneixements necessaris per construir una societat i una democràcia molt millors que l’actual en termes d’eficiència, justícia i llibertat. Les elits polítiques i socials favorables al procés han de ser prou intel·ligents, en primer lloc, per no equivocar-se d’adversari, i, en segon lloc, per establir un full de ruta, un programa de govern i unes línies clares i realistes d’actuació. Cal reforçar una majoria social que ha donat proves sobrades que no fallarà.

Sóc conscient que tot això no és fàcil. Des de Tucídides sabem que els càlculs racionals només són un element de les situacions humanes pràctiques. Per si mateixos aquests càlculs no són capaços d’evitar els errors del passat. Però quan un parteix del coneixement sobre les dificultats d’un viatge, ha d’estar amatent de no cometre més errors. És més important no cometre cap greu error que encertar-la sempre. I tampoc cal explicar-ho tot en tot moment. El lideratge polític i la gestió dels temps seran claus dels propers dos anys. Iniciem el període decisiu.

ANDREU DALMAU / EFE

Les elits favorables al procés han d’establir un full de ruta, un programa de govern i unes línies clares i realistes d’actuació